

Matsferill

Kynning fyrir menntaráð
þriðjudaginn 18. ágúst 2026

Ingibjörg Ýr Pálmadóttir, deildarstjóri grunnskóladeildar

Dagskrá

- Hvað er Matsferill?
- Hvenær er Matsferill lagður fyrir?
- Tvíþætt hlutverk Matsferils?
- Lesferill
- Lesskilningur
- Stærðfræði
- Hvernig nýtast niðurstöður Matsferils?
- Birtingarmynd niðurstaðna Matsferils?

Hvað er Matsferill?

- Matsferill byggir á hugmyndinni um hringrás *mats og kennslu*.
- Þróunin er langtímaverkefni í samstarfi við hagaðila.
- Fyrirlögn er skyldubundin á landsvísu í 4., 6. og 9. bekk. Í Kópavogi eru þau lögð fyrir alla árganga frá 4. bekk til 10. bekk.

Tvívætt hlutverk Matsferils?

Að fylgjast með námsframvindu hvers barns og tryggja að það fái viðeigandi kennslu og stuðning.

Að afla upplýsinga um stöðu skólakerfisins í heild þannig að stefnumótandi aðilar geti fylgst með þróun námsárangurs yfir tíma, greint styrkleika og áskoranir og lagt til umbætur í menntun.

Tvívætt hlutverk ... frh.

Hægt verður að fylgjast markvisst með *stöðu og námsframvindu* nemenda á einum stað á ólíkum sviðum náms og yfir tíma (eins og hægt hefur verið með Lesferil).

Fyrst um sinn verða eingöngu grunnskólar undir í fyrirlögn Matsferils. Á seinni stigum koma bæði leikskólar og framhaldsskólar inn í Matsferilinn.

Fyrirlögn Matsferils er mikilvægt skref í átt að gagnadrifnu menntakerfi og þar með gagnadrifnu skólastarfi.

Hvenær var Matsferill fyrst lagður fyrir?

Lesferill Matsferils hefur verið lagður fyrir þrisvar á ári í september, janúar og maí frá 2016.

Tvö ný stöðu og framvindupróf bættust við Matsferil vorið 2026.

Hvaða námsgreinar falla undir Matsferil í dag?

Lesferill;
raddlestur og
lesfimi

Lesskilningur

Stærðfræði

Náttúrufræði – er í deigluinni!

Lesferill

Lesferill hófst formlega haustið 2016.

Lesferill var valkvæður fyrir grunnskóla fyrst um sinn.

Lesferill er nú lagður fyrir alla nemendur í 1. til 10. bekk þrisvar á ári; í september, janúar og maí.

Lesferill er staðlaður fyrir þessa mánuði eingöngu.

Lesferill

- Lesferill er *raddlestrarpróf*; nemendur lesa aldursviðmiðaðan texta í tvær mínútur.
- Mældur er fjöldi rétt lesinna orða á mínútu.
- Nemandi fær mælitölu og sér eigin stöðu miðað við jafnaldra á landinu.
- Dregur upp nákvæma mynd af stöðu og þróun lesturs hjá nemanda; horfir til styrkleika og áskorana.

Lesferill

Lesferli fylgja tvö stuðningspróf fyrir nemendur sem ekki ná fyrirframgefnum lágmarksviðmiðum:

- Orðleysulestur:
 - Metur hæfni í umskráningu
- Sjónrænn orðaforði:
 - Metur hæfni í orðaþekkingu

Niðurstöður *orðleysulesturs* og *sjónræns orðaforða* gefa vísbendingar um veikleika nemandans í lestri. Mikilvægt er því að grípa strax inn í með þjálfun.

Undanþága frá próftöku

Almenna reglan er að nemendur sem hafa þar til bæra hæfni þreyta stöðu- og framvindupróf. Hagsmunir nemandans eru hafðir að leiðarljósi.

- Undanþága er vegna nemenda í sérskólum og nemenda með einstaklingsnámskrá.
- Nemendur sem fylgja hæfniviðmiðum í íslensku sem öðru tungumáli í tvö ár eru færir um að þreyta prófið og geta eftir atvikum fengið stuðning.
- Nemendur með taugaproskaröskun (ADHD, sértæka námserfiðleika (lestrar-, skriftar- og/eða stærðfræðivandi), málþroskaröskun DLD, röskun á einhverfurófi, sjónskerðingu, heyrnarskerðingu og/eða líkamlega fötlun (skerta hreyfifærni) þreyta prófið fylgi þeir árgangi í námi.
- Nemendur með lestrarvanda (greinda dyslexíu) þreyta prófið sé það mat kennara/skóla að þeir ráði við það.

Undanþága frá töku skyldubundinna stöðu- og framvinduprófa Matsferils fyrir nemendur í 4., 6. og 9. bekk

Samkvæmt 39. grein laga um grunnskóla nr. 91 frá 2008 er skólastjóra heimilt, ef gildir ástæður mæla með því og samþykki foreldra liggur fyrir, að veita nemendum undanþágu frá því að undirgangast skyldubundið námsmat í einstökum greinum. Þetta eyðublað má nota til að afla samþykkis forsjáraðila og er það geymt hjá skóla. Athugið að það inniheldur viðkvæmar persónuupplýsingar og ber því að varðveita með tryggu hætti.

Skólastjóra ber að skrá ástæðu undanþágu og er það gert í stafrænu viðmóti Matsferils. Nánari upplýsingar um ástæður undanþágu er að finna í handbók fyrir stöðu- og framvindupróf Matsferils.

- ☐ Sótt er um undanþágu frá þátttöku í stöðu- og framvinduprófi í stærðfræði.
- ☐ Sótt er um undanþágu frá þátttöku í stöðu- og framvinduprófi í lesskilningi.

Sótt er um undanþágu vegna

- ☐ nemanda sem stundar nám í sérskóla eða sérúræðum skv. 42. grein laga um grunnskóla.
- ☐ nemanda sem er með einstaklingsnámskrá.
- ☐ nemanda með annað móðurmál en íslensku sem hefur fylgt hæfniviðmiðum aðalnámskrár í íslensku sem öðru tungumáli í tvö ár eða skemur.
- ☐ nemanda með taugaproskaröskun.
- ☐ nemanda með sértæka námsörðugleika (lestrarvandi, stærðfræðivandi).
- ☐ nemanda með líkamlega fötlun.
- ☐ annars, svo sem andlegs eða líkamlegs áfalls.

Nafn nemanda

Kennitala

Bekkur

Skóli

Staður og dagsetning

Undirskrift og kennitala forsjáraðila

Undirskrift skólastjóra

Undirskrift og kennitala forsjáraðila

Matsferill

Lesskilningur og stærðfræði

Lesskilningur

- Próf í lesskilningi metur einkum tvennt:
 - Færni í hljóðlestri
 - Færni í lesskilningi

Lesskilningur

- Horft er til eftirfarandi:
 - Hvernig lesskilningsfærni nemenda þróast á milli ára?
 - Hversu vel nemendur ná hæfniviðmiðum aðalnámskrár um lesskilning?

Lesskilningur – staðsetning og endurheimt

- Felur í sér að:
 - Finna og muna upplýsingar úr texta
 - Þekkja merkingu algengra orða í texta

Lesskilningur – ályktun og túlkun

- Felur í sér að:
 - Skilja það sem ekki er sagt beinum orðum í textanum og draga ályktanir af því sem fram kemur í textanum
 - Þekkja framandi orð og orðatiltæki

Ígrundun og mat

- Felur í sér:
 - Gagnrýna hugsun við að leggja mat á og greina textann

Lesskilningur

Meginflokkar sem mynda spurningaflokka lesskilningsprófanna eru því:

- Færni við að staðsetja og endurheimta upplýsingar úr texta
- Að draga ályktun og túlka innihald texta
- Ígrunda og leggja mat á innihald texta

Stærðfræði

- Hæfniviðmið fyrir stærðfræði fela í sér fjóra megin inntaksflokka:
 - Tölur og reikning
 - Algebru
 - Tölfræði og líkindi
 - Rúmfræði og mælingar

Stærðfræði frh.

- Reynir á kunnáttu – að *geta framkvæmt reikniaðgerðir*.
- *Beiting* – að ákveða hvað skal gera út frá samhengi eða að beita hugtökum og aðferðum
- *Rök og greining* – að tengja saman stærðfræðilega þekkingu og nota rökhugsun til að greina og túlka.
- Fjölvalsspurningar og almennar stærðfræðitengdar spurningar.

Hvernig nýtast niðurstöður Matsferils?

Hafa ber í huga að með notkun matstækja eins og Matsferils skapast *siðferðileg skylda skóla og samfélags* til að bregðast við niðurstöðum með skýrum og afgerandi hætti.

- Kennurum ber að læra vel á matstækin, þekkja hugsmíðina sem liggur að baki, vanda framkvæmd og túlkun og vera vel í stakk búnir til að bregðast við niðurstöðum.
- Skólastjórnendum ber að skapa góð skilyrði til náms og kennslu.
- Allir nemendur þurfa að eiga möguleika á að ná framúrskarandi árangri á sínum forsendum.

Hvar birtast niðurstöður Matsferils?

- Inni á Mínar síður á Ísland.is fyrir foreldra
- Inni á nemendagrunni fyrir starfsfólk grunnskóla og á seinni stigum sveitarfélaga.
 - Hér varð breyting á frá því sem starfsfólk grunnskóla og sveitarfélaga hafði verið upplýst um í öllum undirbúningi fyrir Matsferilinn!

Birtingarmynd niðurstaðna Matsferils

Niðurstöður stöðu- og framvinduprófa voru birtar á skýran og aðgengilegan hátt.

Nemendur fengu niðurstöðu sem hlutfall réttra svara á prófinu. Það sýnir hversu mörgum spurningum nemandinn svaraði rétt og gefur skýra mynd af frammistöðu á viðkomandi prófi.

Auk þess er staða barns innan hóps jafnaldra á landinu skoðuð. Henni er lýst á mynd og í texta þar sem fjallað er um:

- hvað einkennir hæfni nemanda?
- hvaða þarfir hann hefur í námi sínu í viðkomandi námsgrein?

Markmiðið er að tryggja rétt úrræði fyrir rétt börn.

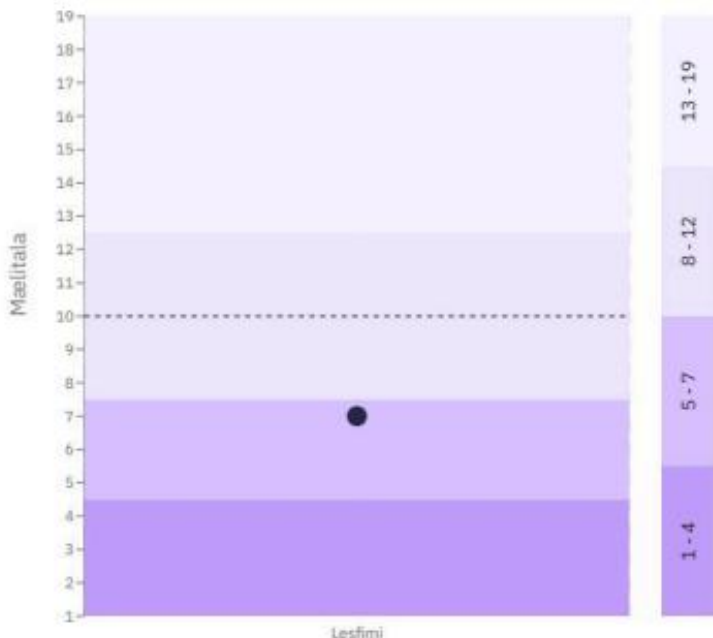
- Börn neðst í dreifingu hóps jafnaldra þurfa skýr inngrip í námi og markvissa eftirfylgd.
- Börn efst í dreifingu þurfa meiri áskoranir í námi

Mynd sem sýnir framvindu gefur yfirlit yfir þróun árangurs milli ára og gefur vísbendingu um hvort nemandi sé að taka framförum, standa í stað eða þurfi frekari stuðning.

Birtingarmynd frh.

Mælitölin er birt á kvarðanum 1-19 en landsmeðaltalið er alltaf 10. Litirnir sýna fjögur færnibil sem er lýst hægra megin við myndina.

13 - 19) Frammistaða er góð og yfir meðaltali miðað við jafnaldra. Viðfangsefni í lestrarnámi þurfa að vera áhugaverð og fela í sér áskoranir við hæfi.

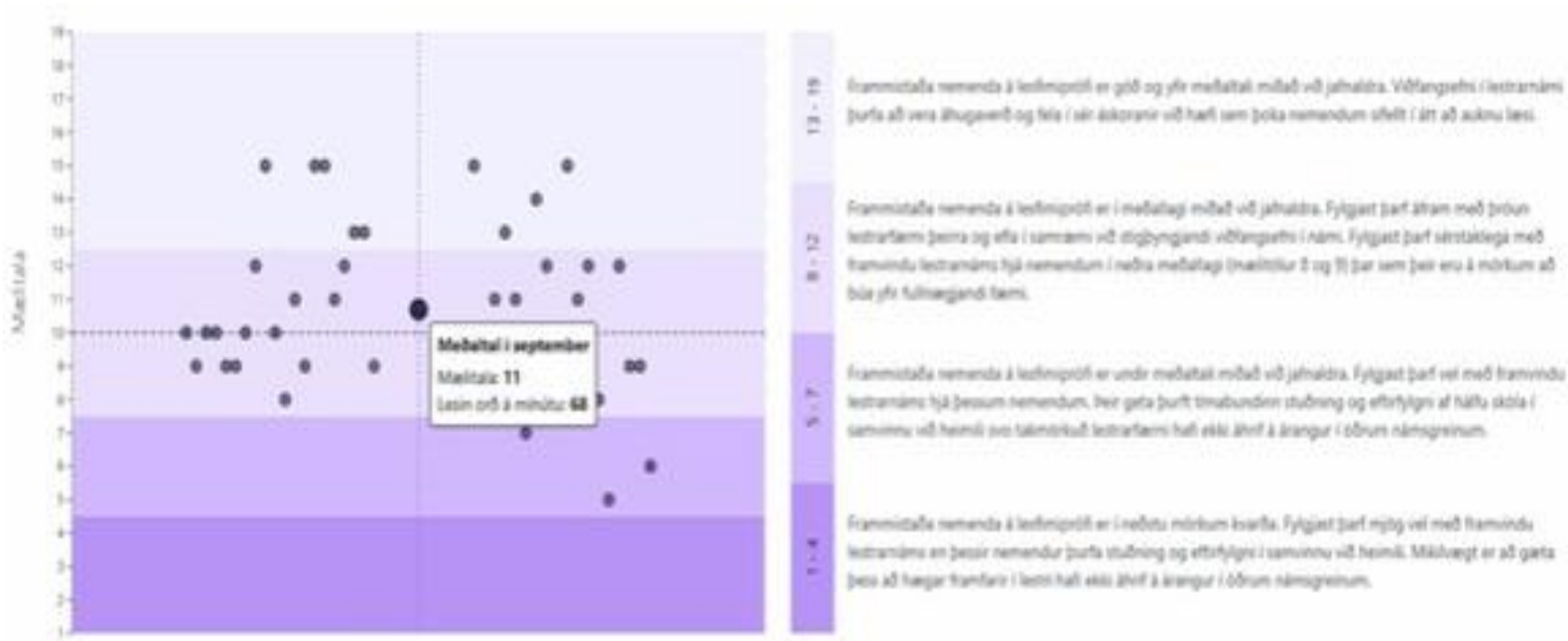
8 - 12) Frammistaða er í meðallagi miðað við jafnaldra. Efla þarf áfram lestrarfærni nemanda í takt við stigþyngjandi viðfangsefni í námi. Fylgjast þarf sérstaklega með framvindu lestrarnáms hjá nemendum í neðra meðallagi (mælitölur 8 og 9).

5 - 7) Frammistaða er undir meðaltali miðað við jafnaldra. Nemandi getur þurft tímabundinn stuðning og eftirfylgni af hálfu skóla í samvinnu við heimili svo takmörkuð lestrarfærni hafi ekki áhrif á árangur í öðrum námsgreinum.

1 - 4) Frammistaða er í neðstu mörkum kvarða. Nemandi þarf stuðning og eftirfylgni í lestrarnámi í samvinnu við heimili. Hægar framfarir í lestri mega ekki hafa áhrif á árangur í öðrum námsgreinum.

Mælitala hóps og einstaklings

Hvernig nýtist Matsferill?

Matsferill veitir nemendum, foreldrum, kennurum og sveitarfélögum skýrar upplýsingar um stöðu og framfarir nemenda.

- Niðurstöður Matsferils nýtast við undirbúning kennslu til að stuðla að framförum nemenda með auknum stuðningi og/eða til að kafa dýpra í námið; allt eftir stöðu nemenda.
- Sveitarfélög munu fá skýra mynd af námslegri stöðu í stóru samhengi og geta greint áskoranir og lagt til umbætur til að stuðla að framförum í menntakerfinu.

